

EKOŠOLA TUDI V SREDNJI...

EKOVZGOJA NA SREDNJI ŠOLI ČRNOMELJ

Nevenka Dragovan Makovec
Janja Jankovič
Desanka Kambič
Srednja šola Črnomelj

Zeleno, ki te hočem zeleno.
Zelen veter. Zelene veje.

Green, how I want you green.
Green wind. Green branches.

Verde que te quiero verde.
Verde viento. Verdes ramas.

(Federico García Lorca, Romance Sonambulo)

POVZETEK

Ekošola danes postaja način življenja. Otroci se srečujejo z njo v vrtcu in v osnovni šoli, potem pa te aktivnosti pogosto zamrejo. V srednji šoli je projekt bolj izjema kot pravilo, fakultete pa se vanj do nedavnega sploh niso vključevale. Sedaj pa so se začeli premiki in prve fakultete pridobivajo zelene zastave. Na naši Srednji šoli Črnomelj se že šesto leto ukvarjamo z ekoprojekti, drugo leto pa že izvajamo aktivnosti za pridobitev zelene zastave. Delamo predvsem na trajnostnem ozaveščanju mladih, vključujemo ekološke vsebine v pouk, izvajamo zbiralne akcije, skrbimo za svoje okolje, ločujemo odpadke, se grejemo z biomaso, namestili smo ekološke otoke, pitnike vode, kompostnike ... V teku je postavitve čebelnjaka na travniku ob šoli. Imamo tudi spletno učilnico ekošole. Načrtujemo, da bi se v prihodnosti šolsko učno podjetje preusmerilo v ekološko dejavnost.

Ključne besede

Ekošola, trajnostno ozaveščanje, spletna učilnica, vseživljenjske kompetence, ekološko učno podjetje.

1. NAŠ NAMEN

Danes se otroci že v vrtcu srečajo z varovanjem okolja in z ekošolo, z aktivnostmi nadaljujejo v osnovni šoli, po prihodu v srednjo šolo pa se skrb za ekovzgojo bolj ali manj izgubi v množici drugih dejavnosti. Na naši šoli, kjer se izobražujejo dijaki v gimnaziji, v programu ekonomski in strojni tehnik ter oblikovalec kovin, smo zaznali ta problem in se odločili nadaljevati in krepiti že privzgojene ekološke navade. Naš cilj je ozaveščanje in izobraževanje mladih za trajnostni razvoj. Okolju prijazen način bivanja naj postane naš življenjski slog.

2. ZAČETKI

Prvi koraki ekološkega gibanja segajo v šolsko leto 2009/10. Začeli smo z ekološkim projektnim dnevom. Naslednje leto smo ustanovili ekološko skupino, ki se je imenovala Zeleni veter, zelene veje. Združevala je skupino dijakov, ki so sprejeli in širili svoje poslanstvo z veliko mero pripravljenosti in optimizma. Šolo smo opremili s plakati, nalepkami in slogani, ki so ozaveščali in opozarjali. Postavili smo koše za ločeno zbiranje odpadkov, začeli ločevati odpadke pri malici, opozarjali na varčevanje z energijo in vodo, ozaveščali kadičce. Že z ureditvijo ločenega zbiranja odpadkov smo šoli znatno zmanjšali stroške odvoza odpadkov, kar je ugodno vplivalo tudi na v začetku neopredeljen odnos sodelavcev do naših prizadevanj. Leta 2012 smo tako prihranili skoraj 1000 €.

Slika 1: *Ena naših prvih akcij - ekološki otoki z opozorilnimi napisi (fotografija iz arhiva ekoskupine SŠ Črnomelj)*

Želeli smo postati prepoznavni tudi zunaj šole in izmenjati izkušnje z drugimi, zato smo se leta 2012/13 vključili v kampanjo Pozor(!)ni za okolje, v okviru katere smo pridobili precej izkušenj in dodatnih znanj. Projekt, katerega pobudnik je Goodyear Dunlop Sava Tires, se je začel leta 2010 in je namenjen mladim srednješolcem. Za cilj ima ozaveščati mlade in širšo javnost o pomembnosti skrbi za okolje, pokazati mladim dober zgled, jih spodbujati k ekoaktivnostim ter prenašati strokovno znanje partnerjev projekta širši javnosti. Projekt je bil privlačen za dijake tudi zato, ker so postali Ekofrendi - dijaki ambasadorji projekta Pozor(!)ni za okolje, ki so zgled sošolcem s svojim do okolja prijaznim vedenjem. Večino svojih aktivnosti je ta skupina lahko izvajala s pomočjo njim privlačnih medijev (facebook, video, film, digitalna fotografija ...), kar jih je še posebej navdušilo. V okviru te kampanje smo posneli nekaj krajših filmov z ozaveščevalno vsebino, fotografirali in objavljali zanimive prispevke o ekoloških težavah v našem okolju (npr. onesnaženost reke Krupe s PCB ali polikloriranimi bifenili), izvedli spletno anketo in analizirali ugotovitve, ki so postale izhodišče za nadaljnje načrtovanje in delo. Za svoje delo smo prejeli priznanje in praktično nagrado.

Slika 2: *Ekofrendi z mentorico Janjo Jankovič na zaključni podelitvi priznanj, maja 2013 (fotografija iz arhiva ekoskupine SŠ Črnomelj)*

3. EKOŠOLA

Dobre izkušnje z ekofrendi so nam dale polet in voljo za razmišljanja o nadaljnjih korakih. K svoji dejavnosti smo hoteli pritegniti vodstvo šole, učiteljski zbor, druge zaposlene in vse dijake. Tako smo se v šolskem letu 2013/14 vključili v projekt Ekošola z željo pridobiti zeleno zastavo. S projektom nadaljujemo tudi v letošnjem letu. Zavest, da se projekt Ekošola kot način življenja ne konča, saj gre za spreminjanje kulture obnašanja in ravnanja, smo uspeli vključiti v življenje šole. Vsaka razredna skupnost preko svojega ekopredstavnika ob podpori razrednika sodeluje z mentoricami in poskrbi za izvedbo dogovorov in načrtovanih nalog. Kljub temu, da se kdaj tudi kje zatakne, je to precejšen napredek.

Lahko se pohvalimo, da smo bili že v prvem letu uspešni. Za svoje delo smo prejeli tudi nekaj nagrad.

Na natečaju Moja reka si, kjer so dijaki pisali pesmi na temo reke in energije, smo za nagrado prejeli druženje z raperjem Zlatkom, ambasadorjem natečaja. Hkrati smo se kot najboljša ekipa srednješolcev udeležili dvodnevnega Parlamenta mladih, ki je bil jeseni 2014 v Ljubljani in ga je organiziral Inštitut Lutra v sodelovanju s Savsko komisijo. Mladi so v angleškem jeziku debatirali o ekološki problematiki, pod naslovom V besedi je moč - za reko Savo. Udeleženci so dijaka naše šole Nika Žana Kastelca izvolili za predsednika. Decembra je zastopal mlade ekologe porečja reke Save na Petem sestanku pogodbenic Okvirnega sporazuma o savskem bazenu v Zagrebu. Na sestanku je predstavil delo Parlamenta mladih, ki je namenjen krepitvi ekološke zavesti mladih, prepoznavanju gospodarskih potencialov reke Save in krepitvi prekomejnega sodelovanja na področju voda.

Slika 3: Niko Žan Kastelc na Petem sestanku pogodbenic Okvirnega sporazuma o savskem bazenu v Zagrebu (fotografija iz arhiva ekoskupine SŠ Črnomelj)

V Zagrebu je bila predstavljena poučna in zanimiva ekološka risanka, ki je nastala po idejni zasnovi dijakov iz držav porečja reke Save. Risanko si lahko ogledate na povezavi:

<https://www.youtube.com/watch?v=UHOC9UmcSNw&feature=youtu.be> (25.2.2015)

Na naši šoli je ekipa RTV Slovenija za oddajo Ekoutrinki posnela zanimiv prispevek o uporabi biomase za ogrevanje. V prispevku so predstavljene nekatere aktivnosti iz projekta Ekošola. Dosegljiv je na povezavi:

<http://4d.rtvsllo.si/arhiv/ekoutrinki/174309552> (25.2.2015)

Potrditev za svoj trud smo prejeli že v letošnjem šolskem letu, in sicer v jesenskem delu natečaja Ekopaket. Nagrajeni smo z delavnico prikaza recikliranja odpadne kartonske embalaže za mleko in sokove (KEMS) in izdelavo recikliranega papirja.

4. LETOŠNJE AKTIVNOSTI

Letos z delom nadaljujemo še bolj intenzivno. Izvedli smo že več zbiralnih akcij. Zbiramo zavržen tekstil, odpadni računalniški material in izrabljene baterije. Pridružili smo se akciji Ni debate - v Gorenje surovino dajte stare aparate. Do sedaj smo zbrali skoraj 1000 kg rabljenega tekstila, z akcijo pa še nadaljujemo. V Gorenje surovine pa smo oddali 920 kg starih električnih aparatov. Plastične pokrovčke zbiramo za našega dijaka. Dijaki so se pomerili tudi na ekokvizu za srednje šole, najboljših devet se bo udeležilo državnega tekmovanja v Celju. Pripravili smo gradivo za likovni natečaj Prednovoletni čas; tema likovnega ustvarjanja so bili zimski motivi. Čakamo na razpis Moja reka si, vključili smo se v projekt Šolska vrtilnica, nadaljujemo tudi s projektom Računalniki in električna energija. Med šolskim letom obeležujemo spominske dneve s področja ekologije. Pred šolo smo postavili dva panja čebel, uvajamo čebelarski krožek, potekajo tudi aktivnosti za postavitve čebelnjaka.

Slika 4: Naša dva panja še čakata na čebelnjak. (fotografija iz arhiva ekoskupine SŠ Črnomelj)

Ozaveščevalne akcije potekajo skozi vse šolsko leto preko šolskega radia, šolskega glasila Mozaik, preko eko-oglasne deske, šolske spletne strani, spletne učilnice in facebooka. O naših aktivnostih in dosežkih pa poročamo tudi v lokalnih časopisih Belokranjec in Dolenjski list ter na spletnem portalu lokalno.si ali radia Krka.

V medsebojni izmenjavi izkušenj smo ugotovili, da je področje ekologije v veliki meri že vključeno v naše učne načrte in šolske dejavnosti, pogosto pa vsi niti ne vemo za vse aktivnosti, ki bi jih ob primernih priložnostih lahko povezali in bolje izkoristili. Ob soglasju sodelavcev in vodstva smo se odločili te izkušnje evidentirati in deliti z drugimi.

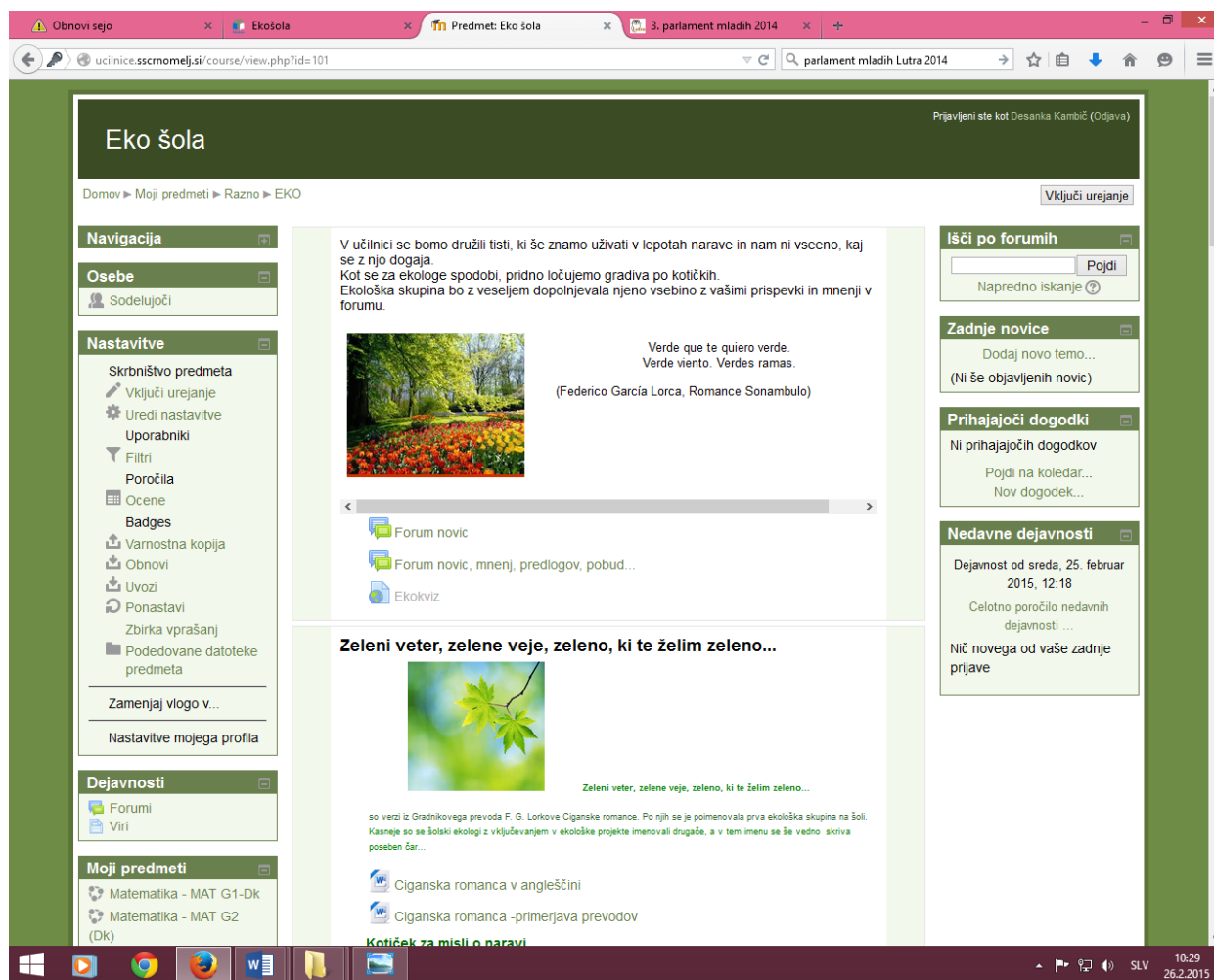
Kot vsako leto se bomo z dijaki udeležili akcije pomoči dvoživkam pri prehodu čez cesto v vasi Hrast pri Vinici, ki jo organizira Zavod republike Slovenije za varstvo narave iz Novega mesta. Žabe, največ je navadnih krastač, se v spomladanskem času selijo do mrestišča, tam odložijo jajčeca ali mreste in se potem vračajo v svoje okolje. Pri tem dvakrat prečkajo cesto, ki pogosto postane njihovo morišče. Ujete dvoživke dijaki prenašajo čez cesto, ob tem jih tudi popišejo. Tako pridobimo natančnejše podatke o številčnosti ter vrstni pestrosti dvoživk v tem delu Bele krajine. V kalu živi tudi nekaj želv sklednic, ki so prav tako ogrožena vrsta. Omenjeno mokrišče je vključeno v projekt Wetman (Natura 2000). Ogledate si ga lahko na povezavi:

<https://www.youtube.com/watch?v=m9cGSn-lqrl>. (25.2.2015)

V okviru projekta Ekošola bomo predstavili izvrsten dosežek našega dijaka Jake Šikonja. Za raziskovalno nalogo Možnost izrabe organskih gospodinjskih odpadkov za proizvodnjo vodika je s kolegom iz novomeške gimnazije prejel zlato medaljo v Ameriki na Olimpijadi mladih raziskovalcev Genyus 2014.

Jaka je o svojem izjemnem uspehu povedal: »Skupaj z Alešem Zupančičem sem v šolskem letu 2013/14 izdelal raziskovalno nalogo z naslovom Možnosti uporabe organskih gospodinjskih odpadkov za proizvodnjo vodika. Laboratorijsko delo sva opravljala pri Laboratoriju za okoljske vede in inženirstvo na Kemijskem inštitutu v Ljubljani. S svojim raziskovalnim delom sva želela prikazati in preučiti možnosti alternativne proizvodnje električne energije iz organskih odpadkov s pomočjo biovodika. Želela sva preveriti različne okoljske pogoje za kar največjo produkcijo biovodika in izkoristek pri anaerobni razgradnji. Z uporabo kontinuiranega procesa proizvodnje biovodika sva želela pokazati model potencialno neomejenega vira vodika za proizvodnjo električne energije.«

Naša posebnost je tudi spletna učilnica Ekošole. Zasnovana je v stilu ločevanja po kotičkih: kotiček prijaznih idej, gradiva za razredne ure, spominski dnevi na temo ekologije, kotiček za ekoprojekte, za zdrav način življenje, kotiček za družbeno odgovorna dejanja, koš za naravi nevarna ravnanja ... . Vanjo vključujemo ekološko zanimiva gradiva, opozorila, pobude, misli ... Učilnica se že lepo polni, a se še oblikuje in še nima končne oblike in vsebine. Ustvarjalci si želimo v njej zbrati gradiva vseh ekoloških aktivnosti na šoli in pritegniti k sodelovanju še več udeležencev, da bi v njej našli kaj zanimivega, kar jih bo pritegnilo k ponovnemu obisku. Spletna učilnica doseže svoj namen, če postane živa.

Slika 5: Pogled v našo spletno učilnico ekošole (Moodle SŠ Črnomelj)

5. POMISLEKI IN TEŽAVE

Pri delu v ekošoli niso samo svetle točke in dobri ter opazni rezultati. Za dosežke je potrebno vložiti ogromno truda in trdega dela. Ob rednem pedagoškem delu je kvalitetno in pestro delo v projektu zahtevno, zanj potrebujemo veliko časa in usklajevanja. V srednji šoli je potrebno dijake bolj vzpodbujati,

saj se jih za tovrstne aktivnosti ob njihovem šolskem delu in drugih dejavnostih težko motivira. Smo majhna šola, zato nam je velik problem tudi plačilo pristojbine.

6. IN NAPREJ

Kljub oviram in pomanjkanju časa bomo naše delo nadaljevali. Ugotavljamo, da veliko lažje vodimo in izvajamo ekošolo v obliki tima mentoric, saj si delo razdelimo, se dopolnjujemo, si pomagamo, predvsem pa tako lažje pridemo do novih ustvarjalnih idej. Tudi za naslednje leto jih imamo že nekaj. V načrtu imamo ustanoviti ekološko učno podjetje, postaviti šolski čebeljak. Veseli nas, da naša prizadevanja razume in podpira vse več sodelavcev in da šola res postaja vse bolj ekološka.

7. ZA ZAKLJUČEK

Spoštovane kolegice in kolegi, profesorji in profesorice. S številnimi projekti, s katerimi se srečujemo na svoji poklicni poti, zorimo tudi osebno. Projekt Ekošola, predvsem pa njeni cilji in ideje, je gotovo eden pomembnejših vseživljenjskih projektov.